

Kvinner i Sør

- funksjonsnedsettelse, helse og tuberkulose

Funksjonshemmede kvinner blir ofte dobbeltdiskriminert

Den nye FN-konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter skal sikre likestilling for kvinner med funksjonsnedsettelse

Tuberkulose er den sykdommen som dreper flest unge kvinner i verden

Kvinner i Sør - om å leve med funksjonsnedsettelse

I følge FN lever i dag 80 prosent av alle kvinner med funksjonsnedsettelse i land i Sør. Dette utgjør 250 millioner kvinner.

• Dobbeldiskriminering

Funksjonshemmede kvinner i utviklingsland opplever ofte en dobbeldiskriminering. Kvinnenes rettigheter og muligheter blir redusert på grunn av både kjønn og deres funksjonsevne.

Levekårsundersøkelser viser at kvinner med funksjonsnedsettelse har dårligere tilgang på informasjon og får liten mulighet til å delta i samfunnslivet på lik linje med andre.

Kvinner med funksjonsnedsettelse har også redusert tilgang til helsetjenester grunnet fysiske, praktiske og holdningsrelaterte barrierer. Jentebarn med funksjonsnedset-

telse har større risiko for ikke å nå 5-årsalderen enn andre barn, fordi de utestenges fra vaksineprogrammer og nødvendige helse-tjenester.

• Utdanning

I følge UNESCO går over nitti prosent av barn med funksjonsnedsettelse ikke på skole. Ser man på statistikken for bare jentene er tallet enda lavere. Uten utdanning er mulighetene for å leve et selvstendig liv kraftig redusert for en kvinne med funksjonsnedsettelse. Med utdanning vil hun kunne kvalifisere for arbeid som er mer tilgjengelig for funksjonshemmede enn for eksempel jordbruk. Med utdanning og arbeid vil hun også ha større mulighet for å ha et familieliv.

• Overgrep - en trussel

Det er godt dokumentert at kvinner med funksjonsnedsettelse oftere enn andre kvin-

ner opplever vold og overgrep. Fordommer, uvitenhet og diskriminerende holdninger mot funksjonshemmede kvinner er noen årsakene. Dessuten bidrar myter om helbredelse fra hiv/aids-viruset gjennom seksuell samvær med funksjonshemmede kvinner, både til utrygghet i dagliglivet for disse kvinnene samt til spredning av hiv/aids-epidemien.

• Mødre til funksjonshemmede barn

Kvinner som er mødre til barn med funksjonsnedsettelse, opplever ofte å bli forlatt av sine partnere, og havner dermed i en spesielt vanskelig situasjon, både ved at de blir alene om omsorgen for barnet og fordi de i mindre grad får mulighet til å ta seg inntektsbringende arbeid. Noen steder bidrar myten om at barn med funksjonsnedsettelse er en straff fra høyere makter til at disse kvinnene også blir sosialt ekskludert.

Foto: Gøril Trondsen Booth

Kvinner rettigheter

• FN's Tusenårs mål

FN's Tusenårs mål nr. 3 skal fremme likestilling og styrke kvinners stilling innen 2015. Tusenårs mål nr. 5 skal redusere svangerskapsrelatert dødelighet.

• FN-konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter

FN-konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter ble vedtatt i 2006. Artikkel 6 pålegger statene å sikre fulle rettigheter og deltakelse for kvinner med funksjonsnedsettelse.

• FN's Kvinnekonvensjon

Konvensjonen om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner ble vedtatt i 1979.

Kvinner og helse

I land hvor kvinner er utsatt for utstrakt diskriminering, opplever kvinner større hindringer mot å oppnå effektiv helsehjelp enn menn. Kulturelle barrierer for kvinners bevegelse, oppfatninger av skam, manglende selvbestemmelse og økonomisk avhengighet er årsaker som begrenser kvinners tilgang til helsetjenester.

• Kvinner og tuberkulose

FNs Tusenårs mål nr. 6 skal stoppe spredningen av hiv/aids, tuberkulose og malaria. I følge Verdens Helseorganisasjon er tuberkulose den infeksjonssykdommen som tar livet av flest kvinner i fruktbar alder i den fattige delen av verden.

Over 900 millioner kvinner er ifølge den internasjonale Tuberkuloseunionen smittet av tuberkulose, og det antas at 2,5 millioner kvinner utvikler sykdommen hvert år og at over 1 million kvinner dør som følge av tuberkulose.

I tillegg bindes kvinnene ofte opp i omsorgsoppgaver for familiemedlemmer med sykdommen. Blir en mor syk av tuberkulose, rammes hele husholdet.

Kvinner med smittsom tuberkulose smitter ofte familien, fordi de går lenge med sykdommen før de blir diagnostisert og kommer til behandling.

I noen kulturer er også sykdommen så stigmatisert at til tross for at kvinner blir sikret nødvendig behandling og helbredelse, risikerer de like fullt tap av sosial status for resten av livet.

Fattigdom og hiv

Tuberkulose er en fattigdomsrelatert sykdom, hvor dårlig ernæring, boligforhold samt begrenset tilgang til helsetjenester er faktorer som fører til at smittede utvikler sykdommen. Særlig i det sørlige Afrika er den tette koblingen tuberkulose og hiv/aids merkbare for kvinner. Det er dokumentert

Mamma Salome: - Jeg gråt da jeg fikk vite at jeg var hiv-positiv. Nå får jeg behandling for både hiv og tuberkulose. Mannen min tjener bare 300 kroner per måned. Tuberkulosebehandlingen gjør meg sulten og vi har ikke alltid penger til mat, forteller hun. Salomes barn er heldigvis friske, men moren er ofte for sliten til å leke særlig mye med dem. Alle i familien merker det når moren er syk. Foto: KB.

at så mange som 80 prosent av alle kvinner som er syke av tuberkulose også har hiv-viruset i kroppen.

• Hiv/aids

I Afrika sør for Sahara utgjør kvinner opp mot 60 prosent av hiv-smittede. Kvinner er sterkest utsatt for hiv-smitte fordi de i mannsdominerte samfunn ofte har liten kontroll over egen seksualitet. Hiv-smitten gjør i sin tur kvinnene mye mer utsatt for å bli smittet og syk av tuberkulose.

• Vold mot kvinner

Vold mot kvinner utgjør en stor trussel mot kvinners helse. I følge FN's kvinneorganisasjon UNIFEM, har en av tre kvinner i verden blitt slått, voldtatt eller vært utsatt

for overgrep. For kvinner i alderen 15-44 år er vold en av hovedårsakene til død og funksjonsnedsettelse.

• Tusenårs mål 5 - bedre mødre helse

Hvert minutt dør en kvinne mens hun føder et eller annet sted i verden. 90 prosent av dødsfallene forekommer i fattige land. For hver gravide kvinne som dør, er det 30 andre som får varige lidelser som kan føre til livslang smerte, uførhet og utstøting fra samfunnet.

I land hvor kvinner er utsatt for utstrakt diskriminering, opplever kvinner større hindringer mot å oppnå effektiv helsehjelp enn menn

Atlas-alliansen

Atlas-alliansen er en stiftelse av organisasjoner av funksjonshemmede i Norge som er involvert i internasjonalt bistandsarbeid. Vi bruker egne erfaringer og kompetanse både i kampen mot tuberkulose og for å bedre funksjonshemmedes levekår i fattige land.

Dette faktaarket er gratis. Henvend deg til Atlas-alliansen for flere eksemplarer eller last ned en elektronisk versjon på våre nettsider. På nettsidene finner du også oversikt over faktaark med andre tema, samt mye annen informasjon. Faktaarket er utarbeidet med støtte fra Norad.

www.atlas-alliansen.no

atlas
alliansen

global bistand til
funksjonshemmede